

POROBA IZRAELE A NAROZENÍ MOJŽÍŠE

Převod materiálu
Jaroslav Coufal
Pořadí v lekci
19

Ž 40,2-Všechnu naději jsem složil v Hospodina. On se ke mně sklonil, slyšel mě, když o pomoc jsem volal.

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti - rozmnožení Izraele v Egyptě - vidí vypravěč jako ovoce Božího požehnání a Boží věrnosti. Požehnání vyvolanému lidu však vyvolává závist,

strach a podezřívavost u takového vládce, který **nezná** nic o povaze vyvolaného lidu (viz v.8-10). Jestliže se plní Boží zaslíbení, neznamená to

ještě, že jsou automaticky a napořád odstraněny všechny překážky, na které může lid víry narazit. - **zotročení a nucené práce** jsou nejen součástí egyptské civilizace, biblický vypravěč je vidí jako typickou reakci zbožštělé a pyšné moci na děj, který nemá ve své režii. Rojí se tu nekontrolovaný jakýsi podezřelý živel - dráby a robotu na něj! Ani tento - bezesporu úspěšný - provedený plán však nezbaví Egyptany strachu z životaschopnosti Izraele.

Jediným řešením však je otrockou dětinu ztrpčít a přitvrdit (v.14) - **příkaz porodním bábám** - představuje další vystupování protiizraelské - ho tažení. Nepomohly-li stupňované nucené práce, chce faraó zasáhnout „plodivost“

Izraele přímou u zdroje: na likvidaci se mají podílet hebrejské porodní báby. Zatímco se však mocný Egypt bojí Izraele, porodní báby se bojí Boha. On je pro ně jedinou autoritou, kterou stojí za to vzít vážně (viz Sk 5,29). Bábe před Hospodinem, respekt jeho životodárné vůle, rozhodnutí víry „k obžanské neposlušnosti“ mají smrtící faraónovy plány. Kontrast příkladného postoje věrnosti a sebezbožštělé zvěle zvýrazňuje i to, že ženy vypravěči pojmenovává, zatímco faraó zůstává bezejmenný - **vyhlazovací dekret** (v.22) - kterým faraó řeší situaci nakonec, je krutý i rafinovaný. Hebrejští chlapi mají být obětováni posvátné řece Nilu, která podle egyptských představ přinášela požehnání polím. Děti Izraele mají být obětovány k rozmnožení plodivých sil pohanského božstva. Proto první rána, kterou Hospodin povede proti egyptským bohům, zasáhne právě Nil. - **Mojžíšovo narození a záchrana** - nese rysy společné různým bájím o „plavákově“. Vypravěči jde ovšem o to, že to nebyla ani náhoda ani osud, co Mojžíše přivedlo na faraónův dvůr, ale Boží vysvoboditelské plány. Proto je například (v.3) označena stejná jako Noemova archa - jde tedy o „plavidlo“, ve kterém situaci hroící záhuby „proplovává“ možnost nového začátku. Přibíhem o dítěti Nilu, vychovávaném „na státní útraty“ u faraónova dvora, se víra posmívá pyšné a kruté moci a vyjadřuje zároveň důvěru v moc skrytou a přec vposledu vítěznou, v moc Boží věrnosti. Tuto dvojznačnost lze vidět i v samotném jménu Mojžíš - zatímco „egyptským uším“ zní jako „syn božstva“ (t.j. Nilu), „hebrejským uším“ zní jako „vytahující“ (t.j. vyprošťující z pout otroctví a smrti).

úskalí textu

- pojem „porodní bába“ vzbuzuje u dítěte představu stařeny. S tím se pak přirozeně snoubí i představa věkem podmíněné věrnosti Bohu (která je „věhodná“ pro staré, nikoli pro mladé). Zdrazňuje proto dětem, že vyprávěcí nikde nemluví o tom, zda byly už staré či mladé. Nebojte se také naplno vyprávět o jejich lsti. Nezapomeňte ovšem, že tato pasáž (1,18-19) má funkci zesměšňovací: ten, který je v Egyptě uctíván jako Bůh, jenž má na své straně armádu a státní aparát - se nechá obelstít osobami dvojnásob bezmocnými a nezaštit

nými: ženami - a „hebrejkami“ (hebrej je vlastně označení diskvalifikující, „póvl“) - vyprávění o Mojžíšovi zní na první poslech jako pohádka. Od pohádkového, příběh. bájeslovného podání je však potřeba odlišit vlastné rysy tohoto příběhu: u Mojžíšovy kolébky nestojí žádné sudíky, ale důvera v Boží věrnost. V Mojžíšově příběhu není nic rozhodnuto předem s osudovou nutností - ale příběh se odvíjí v neustálém rozhovoru (a někdy i výtkách a sporech) s Bohem.

pomůcky: - obrázek Nilu, pyramid, faraóna (použijte některé z českých encyklopedií, např. z Edice Historie - Starověk)

motivací uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší a střední školní věk:

Mají to lehké na svědomí „kluci“ nebo „holky“? - upozorněte na odvážnost a pohotovost Mojžíšovy sestry Mirijam.

Otázka pro starší školní věk: Zeptejte se, ke jakému typu povolání se hodí úsloví „dů jak otrok“. Rozhovor můžete rozšířit o otázku, které společenské skupiny taková těžká a nepopulární povolání vykonávají a jaký k nim mají ostatní lidé vztah (Romové, Ukrajinci, lidé s nižším vzděláním, lidé trestaní a pod.) Takto snadněji vysvětlíte, jak se Egypťané dívali na hebrejce.

osnovy vyprávění a) poznámky a osnova pro mladší a střední školní věk:

I. Motivace

II. Rozmnožení Izraelců a faraónovy obavy

III. Zotročení a vyhlazovací příkazy

IV. Odvážný plán Mojžíšovy maminky

V. Mojžíš zachráněn, vychován u maminky

VI. Mojžíš na královském dvoře

b) poznámky a osnova pro starší školní věk

I. Motivací rozhovor

II. Požehnání Izraeli a podezřívavost faraóna

III. Nucené práce a jejich stupňování

IV. Surové zacházení s Izraelci

V. Příkaz porodním bábám a jejich reakce

VI. Faraónova nespokojenost s prací porodních asistentek

VII. Vyhlazovací dekret

VIII. Narození syna - skrývání

IX. Odvážný plán Mojžíšovy matka

X. Pohotová a odvážná sestra

XI. Mojžíš u matky a na faraónov? dvo?e

I. STRACH Z CIZÍHO

Do vaší třídy chodí spolu s vámi r?zní spolužáci. Nemáte p?itom všechny stejn? v oblib? – s n?kterými se kamarádíte víc, s n?kterými mí? nebo v?bec. S kým si rozumíte víc a s kým mí?? Jsou lidé, se kterými se máme o ?em bavit, zajímají nás stejné v?ci, máme společné zájmy. ?asto však potkáváme lidi tak jiných zájm? i povah, že si s nimi nemáme co ?íct. Nemluvíme spolu, a proto nem?žeme ani jeden druhého pochopit. N? kdy jsou skute?n? zcela odlišní od našeho zp?sobu uvažování, života, jindy to jsou však jen naše p?edsudky v ??i nim.

I v celé společnosti se mohou vyskytovat skupiny lidí, na které se ostatní dívají skrz prsty. Ned?v?ují jim, mají pocit ohrožení. Jsou takové skupiny i u nás dnes? Nap?. Rómové, Vietnamci, Ukrajinci, lidé bez vzd?lán?í, lidé trestaní apod. Takov?í nemívají práv? naše sympatie. Možná se snaží; d?lají, co mohou, aby je okolní společnost p?ijímala – jenže jakmile jednou pat?íš k ur?ité neoblíbené part?, je tím ur?en vztah ostatních k tob?. Ke slovu pak p?ichází zjednodušené myšlen jako: jsi-li Róm – kradeš, jsi-li Vietnamec – jsi p?ekupník, jsi-li Ukrajinec – jsi dobrý jen na pod?adnou práci atd. Mohou být poctiv?í, mohou d?ít jako otroci od rána do ve?era, ale jejich postavení se v o?ích společnosti málokdy zm?ní.

Podobné osudy zažívali ameri?tí otroci, kte?í vyjad?ovali ve spirituálech n?kdy ná?ek nad svým postavením (Nezná tu nikdo soužení mé, S 217), jindy zase svou nad?ji na lepší domov (Vozí?ku, ke mn? le?, S 377). Taková utrpení prožíval op?tovn? v d?jinách také židovský národ. Víte, kdo naposledy usiloval o jeho vyhubení? Co vedlo Hitlera k nenávisti v??i celé rase a co vede i dnes k rasovým ?istkám?

Stejn? jako dnešní pokusy o rasové ?istky za?íná i zpráva o porob? Izraele v Egypt?: strachem. Strachem z cizího národa, nenávistí (xenofobií).

II. PODEZ?ÍVAVOST FARAÓNA

D?vodem, pro? se Egyp?ané Izraelc? báli, bylo, že se tak rozplodili, až jich bylo všude plno. V p?ípadném vále?ném konfliktu by se Izraelci mohli obrátit proti Egyptu. D?ležitá je tu poznámka o novém faraónovi, který nic nev?d?l o Josefovi. Nev?d?l o tom, co Josef ud?lal pro záchranu Egypta. Nový farao nem?l pov?domí o tom, co tenkrát Egyp?any s Izraelci spojovalo. Tehdy to byl společný zájem na p?ežití v ?ase nedostatku; ten se však nyní vytratil. Jejich cesty se v nové situaci rozešly. Farao pojal v??i Izraelc?m ned?v?ru.

Ned?v?ra, strach, p?edsudky, podez?ívavost... to jsou charakteristické znaky egyptské moci. Vzpomínáte si na n?jakou situaci, kdy byl proti vám n?kdo zaujatý? Kdy vás n?kdo podez?íval ze špatného úmyslu? To je vždycky nep?íjemná situace. T?eba vás v?dce party podez?íval, že chcete zaujmout jeho pozici. Nebo si ve t?íd? mysleli, že chcete být chyt?ejší než ostatní, nebo že u?itel?m podlézáte. K ?emu vedou takové obavy? Jak se k vám potom ostatní chovají? Oby?ejn? vám za?nou házet klacky pod nohy.

III. NUCENÉ PRÁCE A POŽEHNÁNÍ IZRAELI

Práv? do takové situace se v Egypt? dostali Izraelci. Egyp?ané je zotro?ili a jejich otroctví je ?ím dál surov?jší. Utrpení Izraele nás nutí zamýšlet se nad jeho smyslem. M?že mít utrpení n?jaký smysl? Navíc jde o utrpení Božího vyvoleného lidu! Byla to pouze ustrašená reakce ohrožené egyptské moci?

Izraelci se m?li velmi zle. Ale to utrpení je p?i nejmenším uchránilo p?ed tím, že by se v Egypt? zabydleli. Až dosud se jim zde nevedlo tak špatn?. Jídla tu m?li ur?it? dost. Jenže to není ta zem, kam kdysi Hospodin p?ivedl Abrahama a kterou slíbil jejich praotc?m. Možná i proto muselo to trápení p?ijít, aby v rozhodující chvíli bez váhání opustili toto pohanské prost?edí, kde lidé uctívali všechno možné, a zatoužili vrátit se tam, kde je jejich pravý domov a kde budou op?t sloužit Hospodinu.

A tak Boží lid trpí, ale p?es to všechno utrpení roste! To je jednozna?né znamení Božího požehnání a v?rnosti. To je jasný signál, že Hospodin stojí na stran? svého lidu, i když to automaticky neznamená život bez komplikací.

IV. P?ÍKAZ POROBNÍM BÁBÁM A JEJICH REAKCE

Z ?eho všeho míváme my lidé strach? Je to vždycky stejný strach? Bojíme se stejn?, když jsme vyvolaní k tabuli, jako když vážn? onemocní n?kdo, koho máme rádi? O r?zné podob? strachu ?teme také v našem p?íbh?hu.

Ve snaze zlikvidovat Izraelce p?íkázal faraó porodním bábám, aby všechny narozené izraelské chlapce hned po porodu usmrtily. Tento rozkaz byl dalším projevem faraónova strachu.

P?ímým protikladem strachu faraónova je tu strach porodních báb. Mají strach ubližovat lidu Božímu. Mají v?tší úctu k Hospodinu než k faraovi. Tento „strach z Boha“ je osvobozuje ke správnému jednání. Pán B?h je pro n? jedinou autoritou, kterou respektují, a to vede nejen ke zma?ení faraónových plán?, ale i k tomu, že Hospodin svému lidu ještě víc žehná: lid se množí a je velmi zdatný.

Rozdíl mezi faraónem a porodními bábami je i v tom, jak o nich Bible mluví. Ti, kdo poslouchají Boha, mají konkrétní jména (Šifra a Púa) – jsou tedy d?ležitými postavami. Naproti tomu faraónovo jméno nestojí za zmínku. Není d?ležitý. V pop?edí stojí prosté, oby?ejné ženy. Na rozdíl od mocného faraóna v?dí, p?ed kým mají mít respekt. Jsou state?né, protože se bojí Boha. A proto je jejich jednání je provázeno Božím požehnáním. V tom nám jsou p?íkladem. Nevíme, jestli byly staré ?i mladé. Nezáleží na tom, jestli jsme sta?í nebo mladí. D?ležité je, aby to, co d?láme, provázelo Boží požehnání.

V. VYHLAZOVACÍ DEKRET

Faraó je však stále nebezpe?ný. Vydá nové na?ízení, podle kterého mají být všichni izraelští chlapci hned po narození hozeni do ?eky Nilu. Tento „vyhlazovací dekret“ má jednak zlikvidovat obávané Izraelce, jednak posílit pohanské božstvo, jemuž jsou tyto d?tské ob?ti p?edhazovány.

?eku Nil totiž Egyp?ané považují za posvátnou; tím, jak se rozlévá do kraje, p?ináší podle nich požehnání polím. To je p?ece paradox: hr?zná faraónova moc a božsky uctívaný Nil jsou tak slabí, že musí být „p?ikrmováni“ bezbrannými izraelskými chlapci! Jak dlouho se m?že takový režim udržet?

VI. ODVÁŽNÝ PLÁN MOJŽÍŠOVY MATKY

Dlouho nevydržel, protože Bůh má jiné plány. Božím plánem je dostat izraelský lid z Egypta do země, kterou jim dá. A ten, kdo jeho lid odsud vyvede, se právě narodil. Hrozí mu však smrt, stejně jako ostatním hebrejským chlapcům. Jeho matka se však tomuto nařízení vzepěla. Dokud to šlo, tak svého synáčka ukrývala. Ale pak už se jeho narození nedalo utajit. Vyrobila tedy z rákosí ošatku, dala do ní dítě a vložila ošatku do rákosí u břehu Nilu. Uvěřila to v naději, že Hospodin jejího syna zachrání. Měla sice určitou představu, jak by se to mohlo stát, ale ten plán mohl a také nemusel vyjít.

Kdo však má celou situaci – a celou záchranu Izraele – pevně v rukou, to není ani osud, ani náhoda, to je Pán Bůh. K čemu půjde faraónova dcera, uslyší pláť dítěte, slituje se nad ním, a protože se sama nemůže o dítě starat, svěřá je do péče izraelské ženě. A přitom netuší, že vlastně vrací dítě jeho vlastní matce.

VII. MOJŽÍŠ U MATKY A NA FARAÓNOVĚ DVOŘE

A tak – podle Božího plánu – je chlapec vychován: prvních pět let je se svou maminkou. Když potom půjde do faraónova paláce a dostane jméno Mojžíš, dobře už ví, že patří k lidu Božímu, který má na světě zvláštní poslání. To je to nejdůležitější pro jeho další vzdělávání i pro celou jeho budoucnost. Zatím bude vystat na faraónově dvoře a seznámí se se vším, co bude při svém poslání potřebovat.

Mojžíš (to je Vytahující) už nyní také svým jménem odkazuje k Pánu Bohu. Hospodin zachraňuje svůj lid, vytahuje ho z Egypta. Izraelci budou muset na ten den ještě dlouho čekat, ale Boží pomoc už začala.

Důležitou úlohu v Božím plánu sehrály také porodní báby. Měly strach, ale ne z faraóna, nýbrž z toho, že by nesloužily Hospodinu a jeho lidu. Na obrázek s porodními bábami můžeme psát, jeho se bát máme, jeho nemáme a pro.

MODLITBA

Hospodine, děkujeme za lidi, na kterých můžeme pozorovat, co to znamená bát se tebe. Děkujeme za příklad těch porodních báb, na kterém to vidíme. Bát se tebe neznamená být ustrašený, ale naopak odvážně dosvědčovat před lidmi tvou vůli. Prosíme, abychom se i takto „báli“ tebe a ne lidí. Amen

podněty pro rozhovor

- Na které skupiny lidí se v naší společnosti dívají mnozí podezřívavě a s předsudky?
- Víte, jakým lidem a kdy velice živě promlouvaly příběhy o zotročeném Izraeli? (američtí otroci – viz spirituály, kresby v Latinské Americe)
- Víte, že podobně jako Egypťané se k Židům chovali i mnozí křesťanští panovníci?
- Který režim chtěl naposledy vyhubit židovský národ?
- Víte o nějakém národu, národnosti, rase, kterým hrozí zničení v této době? Víte, kdo se staví na jejich obranu? - Komunistický „zákon o rodině“ z r. 1962 měl být také jakýmsi „vyhlazujícím dekretem“. Rodičům mělo být odňato právo na výchovu dětí. Vše mělo organizovat stát prostřednictvím školského systému. Tenkrát místo biblických porodních báb vystoupilo proti přijetí tohoto zákona několik jedinců a staršovstev naší církve. Znáte jejich jména? Je důležité si takovéto události a lidi pamatovat?
- Jak se chovají lidé v totalitním režimu? Jeho se bojí?

- Existují dnes nespravedlivé zákony, nařízení vlády nebo prezidenta?
- Znáte nějaké náboženství nebo stát, kde byli lidé obětováni božstvům?
- Kdo se bojí ve tísni, ve městě, na vesnici?
- Jak je člověk předznamenán prostředím, kde vyrůstá (výchova v rodině, ve škole, Mojžíš: do pěti let doma, potom na dvoře faraóna)
- Pamatujete si na něco příšerného nebo hrozného, co jste zažili ve školce - když jste byli malí?

Odkaz na pracovní list

[19 Poroba Izraele a narození Mojžíše - st](#)

[19 Poroba Izraele a narození Mojžíše](#)

Odkaz na píseň

[Posila na cestu \(SV135\)](#)

[Bůh kdyby se k nám nehlásil \(EZ188\)](#)

[Není lepší na tom svět? \(EZ611\)](#)

[Buď vřelá tvá, buď vřelá tvoje všude tam](#)

[Báby \(SV47\)](#)

[Kdo mě z pout mých ven vyvede](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 1,7–22](#)

[Exodus 2,1–10](#)